

Det verste har skjedd. Hva nå?

Restverdiredning etter uønsket hendelse med brann/vann

ANNIKA CILKE

TEKSTIL KONSERVATOR NKF-N, FORSVARSMUSEET

10 generelle råd under en katastrofe

1. Behold roen
2. Evaluer situasjonen
3. Sikre liv og helse først
4. Tilkall hjelp, særlig nødhjelp
5. Fordel arbeidsoppgaver, sikre god kommunikasjon
6. Arbeid i team, gå aldri alene
7. Isoler og sikre museumsgjenstander
8. Dokumenter
9. Ikke rengjøre eller gni inn skitt
10. Ta pause regelmessig

Utstyr å ha tilgjengelig

Sikre liv og helse først

Beskyttelse/verneutstyr

Førstehjelpsskrin

Plast/nitril hansker

Overtrekk

Munnmaske/respirator

Støvler

Utstyr å ha tilgjengelig

GENERELT UTSTYR FOR UØNSKEDE HENDELSER

Lommelykt (med batterier)

Kamera (og ekstra batteri)

Skilt til å sette på gulvet «forsiktig», «stengt»

Verktøy: hammer, skrutrekker sett (stjerne og flat), tang, sideavbiter, skiftenøkkel, saks

Dørstopper

RESTVERDIREDNING UTSTYR

Vannfaste merkelapper og tusj/penn

Plast til å dekke til gjenstander

Tape

Silkepapir (syrefri)

Tørkepapir, trekkpapir, håndklær, ren reststoff

Plastesker/bretter

Bøtte og mopp

Avfukter, vifter

Generelle råd for håndtering

Uansett situasjon, risiko for skader til museums gjenstander er høyest under håndtering.

Husk at museumsgjenstander ofte er mer sårbare enn de ser ut, særlig når de er våte/fuktige. Tenk før du rører eller lufter.

Minimiser håndtering så mye som mulig: Flytt IKKE gjenstandene før det er en trygg plass å flytte gjenstandene til.

Ta bilder for å dokumentere tiltak både for ytterligere konservering og forsikringer.

Generelle råd for håndtering

Hansker beskytter i begge retninger: gjenstander fra olje på huden, og mennesker fra giftige stoffer i/på gjenstander. Bytte hansker å unngå kryssforurensing når nødvending.

Løfte fra gjenstandens tyngdepunkt – unngå håndtak eller andre fremspring.

Hvis usikker, tilkall hjelp.

Restverdireddning basert på material

Forskjellige materialer har forskjellige behov

Noe materialer er mer sårbare, prioritere det som er mest sårbare

- Uorganisk materialer kan stort sett vente til etter det uorganiske.

Prioritere det som er nevnt i risikovurdering planen. Deretter prioritere det som vil reduserer skade på samlingen i sin helhet.

Papir, bøker

Hvis materialer ikke kan tørkes innom 48 timer, bør det fryses inntil det fins tid og evne til å tørke

Hvis papir overflater er glatt, må det fryses. (Glatting behandlingen kan lime papir ark til hverandre når den blir våt)

Papir

Håndtering

Transporter på bretter.

Løft fra kantene (ikke hjørner). Ikke rør overflaten, særlig hvis media synes oppløslig.

Ikke brett ut brettet ark, og ikke løsrive eller separere enkeltark som er våte.

Hvis papirer sitter i en eske, bruk esken å transportere samlingen til tørking område, sen fjern fra esken.

Papir

Tørking

Lufttørkes flat som enkel ark eller små bunker (opptil 5mm). Legg inn trekkpapir, erstatte trekkpapir når vått.

Om det er for mye å lufttørke:

Legg inn (grupper eller hver enkel) frysepapir eller vokspapir

Pakke papirer støttet og stående i kraftige bokser, 90% full

Fryse

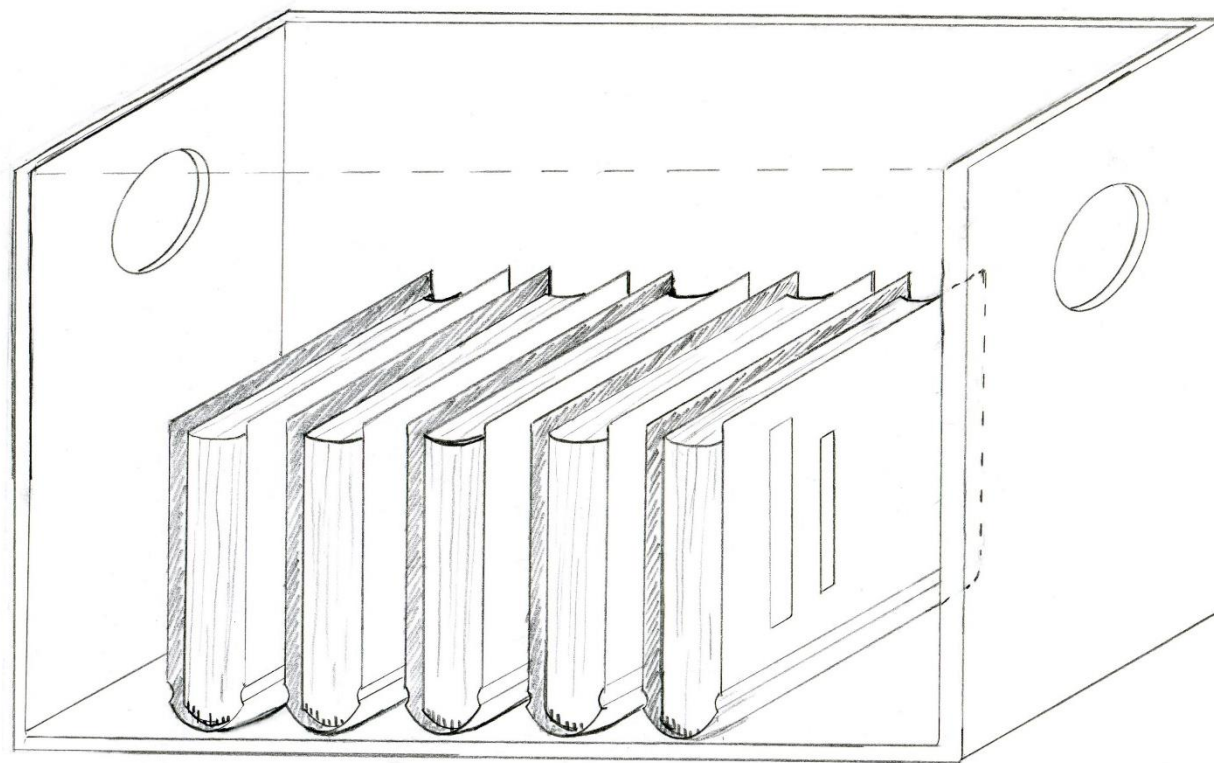
Sorg for at elementer på glatt papir er separat eller fryses

Bøker

Tørking

Ikke åpne eller lukke, ta de enkeltvis og ikke stable.

Pakke inn med plast eller separere med frysepapir eller plast og plassere i esker med rygg ned. Ikke stable.

Bøker

Tørking

Separere med utgangspunkt i hvor vått materialer er: tørre bøker/papirer i nærheten av våte gjenstander (høy luftfuktighet) kan angripes av mugg.

Prioritere det som vil redusere skaden på de største delen av samlingen.

Legg in trekkpapir hvert 5mm i bok blokken, men sørge for at boken ikke blir overfylt. Erstatte trekkpapir når det blir vått.

Fotografier

Håndtering

Håndteres likt som papir: unngå å røre

Unngå å røre overflaten eller la andre ting røre bilde overflaten. Ta i kantene.

Fjernes forsiktig fra plast/papir konvolutt, pass på alt av info om fotografiene blir tatt med. Hvis det sitter fast i konvolutten, la det bli å vent på råd fra konservator.

Fotografier

TØRKING

Skyll forsiktig med rent vann.

Ikke røre eller dra bort vann fra overflater.

Lufttørke med å henge fra en snor med plast klemmer

Alternativt la det ligge flat, bilde oppå absorberende papir.

Unngå kontakt mellom fotografiene og andre overflater.

OM DET ER FOR MANGE Å TØRKE UMIDDELBART:

Hold fotografier (unntatt historiske) i en kontainer rent vann, men ikke lengre enn 48 timer, så tørke

eller

Frys, husk frysepapir mellom hvert fotografi.

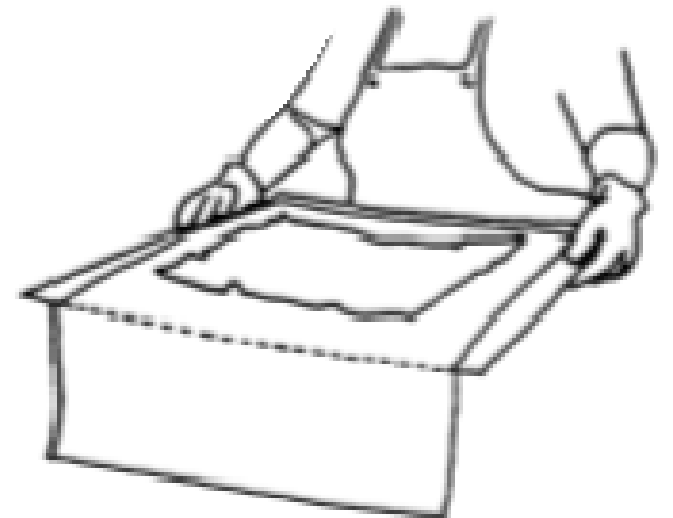
IKKE frys glassplate negativer.

Kart, blåkopi, og plakater

Håndtering

Transportere flatt med brett eller lignende under

Hvis rullet, ikke rulle ut og ikke stable

Kart, blåkopi, og plakater

Tørking

Hvis elementer er håndfarget eller blekk blør eller renner, legg inn frysepapir mellom hvert enkelt ark med fryser papir og fryse umiddelbar.

Hvis papiret synes glatt, plasser polyester gasbind (Reemay) på hver side for å unngå att papiret fester seg til trekkpapiret. Ellers kan man la papiret tørke uten noe på topp.

Alternativt, lufttørke:

Legg trekkpapir mellom hver enkelt gjenstand – disse bør bli større enn gjenstanden.

Plaser et brett på toppen av en bunke, opptil 10 kart eller plakater og tilfør jevn vekt.

Erstatte trekkpapir regelmessig, minst daglig om ikke oftere, når det blir vått.

Innrammete gjenstander

Generelle håndtering

Sortere rammer etter skade: det som er uskadet eller litt skadet, det som er vått, etc.

Innrammete gjenstandens vekt er lett å undervurdere. Test løfte rammen, og tilkalle hjelp hvis nødvendig. For store gjenstander kan de trenge begge bærere og en som går foran å sikre det er nok plass å komme gjennom og at andre folk flytter ut veien.

Før du åpner rammen tenk igjennom hvis rammen står som beskyttelse mot skitt og sot. Det er best å ha konservator til stede hvis en ramme må åpnes.

Innrammete gjenstander

Generelle håndtering

Ta i rammen i trygge områder (oftest på baksiden), unngå forgylling, fremspring eller høye dekorativ motiver – det er ofte sårbare.

Innrammete gjenstander

Generelle håndtering

Løft fra to kanter: bunn og side. Løft ikke fra opphengsvaier eller fra topp kanten.

Transportere rammer horisontalt eller vertikalt beroende på tilstand og kontekst. Generelt ta de vertikalt, men hvis overflaten er skjør, flakende eller lignende, ta de horisontalt.

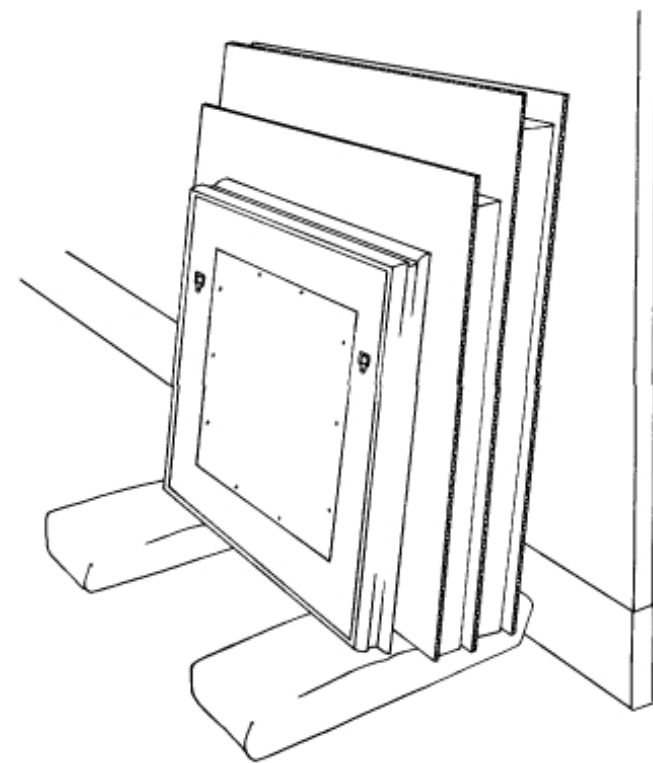

Innrammete gjenstander

Generelle håndtering

Unngå å sette rammer ned direkte på gulvet – plasser dem heller på skumgummi (Ethafoam) blokker.

Hvis rammer må stables mot en vegg, sett de rygg til rygg med papp beskyttelse mellom enkel rammer.

Innrammete gjenstander: Papir

Om nødvendig, fjern fra rammer i trygg, tørr område.

Hvis elementer holder seg til glasset, la bli i rammet, tørke glass nedover

Hvis elementet kan fjernes, tørke kunstverket langsomt bilde side opp på en ark trekkpapir.

Hvis media synes oppløslig, støtt elementet mellom polyester gasbind (Reemay) og en brett, og fryse.

Innrammete gjenstander: Maleri

Om nødvendning, fjern maleri fra rammer i en trygt, tørt område. IKKE separere maling fra spenning.

Valg på å transportere maleri vertikalt eller horisontalt er beroende på tilstand. Kjekk malingens overflate for skade, flakende deler, og svelling. Hvis det fins skader, hold maleri horisontalt og maling opp med ingenting berørende på overflaten.

Tørking: legg horisontalt, motiv opp i tørkehylle.

Innrammete gjenstander: Enkelte maleri

TØRKING

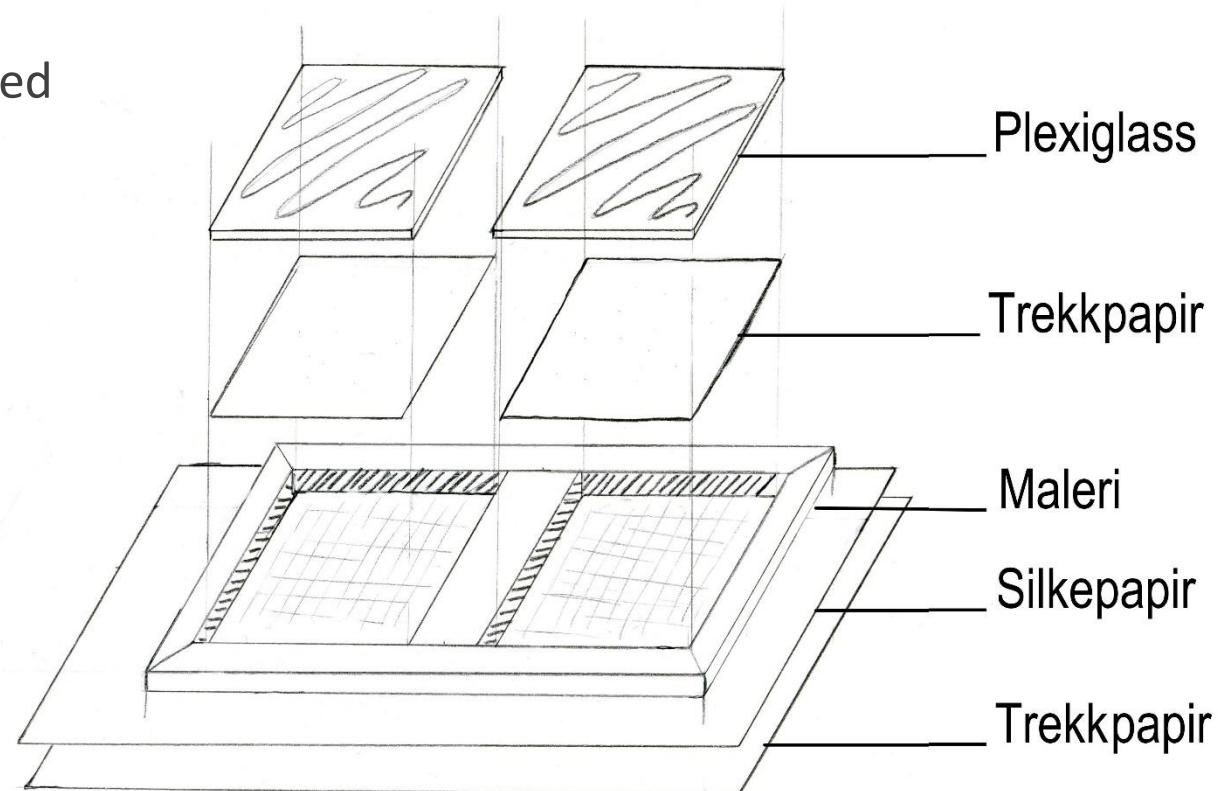
Sjekk for skade på overflaten: om det er tegn til lufting, knekking, eller blemmer må bilder tørkes med motiv opp uten noen ting på.

Om maling virker stabil, sett bildet ned på en lag trekkpapir dekket med ukrøllete, sterk silkepapir. (hvis papiret fester seg i malingen, spør en konservator, ikke prøv å fjerne det.)

Fjern etiketter o.l. fra baksiden og beholde med dokumentasjon.

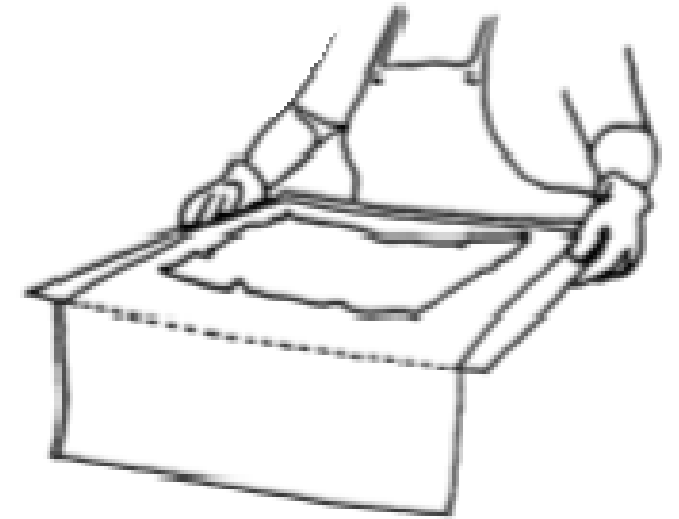
Klipp en bit tykk trekkpapir som passer på baksiden malingen innom spenning, dekke dette med en bit plexiglass eller lignende vekt.

Skift trekkpapir når den blir våt, ikke skift det som sitter under malingen.

Tekstiler

Håndtering

Være oppmerksom på helsefare som følge av støv og mugg som ofte fins på tekstil overflater

Om tekstilen må flyttes, bruk en stiv brett eller strukket lerret

Ikke forsøk å brette ut delikate stoffer hvis de skjøre lagene sitter fast sammen.
Vent til de er tørre, og konsulter en konservator.

Tekstiler

Tørking

Vær forsiktig, ikke vri ut vann fra tekstiler.

Dra ut vann med håndklær, tørkepapir, og/eller trekkpapir – dette er særlig viktig hvis tøyet farger av.

Unngå å stable våte tekstiler.

Form tekstiler etter originale form mens den er fortsatt er litt fuktig.

Ventilasjon

Ikke plassere tekstiler i tette plastposer

Lufttørke innendørs med lys på for å hemme mugg

Sirkulere luft med vifter og åpne vinduer for å hemme mugg

Sett i gang en avfukter i rommet; tøm vannbeholderen ofte

Møbler

Håndtering

Ikke løft fra håndtak e.l., ermer, eller bak. Løft fra gjenstandens tyngdepunkt: oftest under setet.

Sjekk malte overflater. Hvis hensyn til maling som er flakende eller blemmene.

Åpne/fjerne skuffer for å lettere løfte fra tyngdepunkt. Bruk skuff håndtak å åpne en del, så dra i sidene på skuffen å unngå ytterlige skade.

Tilkall hjelp til å flytte store og/eller tunge møbler.

Møbler

Tørking

Sjekk malte overflater. Hvis malingen skaller av eller blemmer, lufttørke langsomt uten å fjerne skitt eller fuktighet.

Hvis det ikke er malt eller malingen er i god stand, skyll, eventuelt bruk en svamp på overflater forsiktig for å rengjøre. Dra bort vann med trekkpapir. Lufttørke veldig langsomt for å unngå vridning, kryping, og delaminering. Å dekke møbler vil forsinke tørking hastighet, men sørge for å sjekke for mugg.

Hold finér på plass under tørking med vekt eller klemmer – beskytt finéroverflaten med et mykt og beskyttende lag, f.eks. filt.

Overflater kan få et hvitt utseende (bloom). Dette krever ikke umiddelbar oppmerksomhet.

Polstrede Møbler

Skyll av søle, ikke gni.

Fjern puter, luft ut sete og andre separate deler. Husk å dokumentere hvilke tilhører hvilke!

Slå inn polstrede materialer i stoff (laken, håndklær, o.l.) og luft tørke, erstatte stoff når det er fuktet.

Deler i tre: dra av vann med svamp/trekkpapir, og la tørke langsomt.

Lær

HÅNDTERING

Lær kan bli sårbare når våte. Det blir også tyngre med ekstra vann, dette fører til ekstra stress på tilkoblinger.

Støtt alle deler under løfting, og helst løfte alle deler samtidig på brett

TØRKING

Bruk svamp med rent vann for å fjerne søle og skitt.

Trekk ut vann med rent håndklær eller trekkpapir.

Forme etter originale form og støtte med håndklær eller nylon netting for å støtte under tørking.

Lufttørke.

Uorganisk Materialer

Generelle råd

Disse materialer kan behandles sist ettersom det vil få mindre skade av kort-tids eksponering til vann.

Skitt/søle bør fjernes før tørking eller frysing.

Lufttørke, bruke vifter å flytte luft uten att det blåser direkte på gjenstandene.
Løft gjenstander fra bakken på nett, paller, e.l. slik at luft kan komme under.

Keramikk

Håndtering

Sjekk etter bevis av tidligere reparasjoner før håndtering, dette kan bli løsne etter våtning – særlig eldre lim.

Løfte fra gjenstandens tyngdepunkt – unngå håndtak eller andre fremspring.

Bruk nitril hansker – bomullshansker kan gjøre det vanskelig å håndtere glatte overflater.

Keramikk

Tørking

Skyll/bruk svamp forsiktig med rent vann å rengjøre.

Hvis keramikk er brukket, pakke inn i silkepapir eller annet myk stoff og sette alle deler i en polyethylene lynlås pose. Ikke forsøk å sette sammen deler for å se om de passer sammen.

Lufttørke på plastnett eller ren håndklær.

ADVARSEL ubrent keramikk er vannløselig og kan bli ekstremt mykt eller oppløses hvis det er vått

Stein

HÅNDTERING

Løfte fra gjenstandens tyngdepunkt – unngå fremspring.

Tilkall hjelp hvis de er tunge.

TØRKING

Hvis overflaten er glatt, dra bort vann med håndklær eller klut, lufttørke.

Hvis overflaten er grov eller har en overflatebehandling, ikke prøv å dra bort vann.

Lufttørke på plast nett eller ren håndklær.

Metall

HÅNÐTERING

Bruk hansker for å handtere. Oljer fra huden kan føre til skade på metall overflater.

Løfte fra gjenstandens tyngdepunkt – unngå håndtak eller andre fremspring.

Bruk nitril hansker – bomullshansker kan gjøre det vanskelig å handtere glatt overflater.

TØRKING

Skyll/bruk svamp med ren vann og dra av vann.

Lufttørke.

Hvis gjenstander har en overflatebehandling, ikke rengjør. Luft tørke, hold flakende overflater horisontal.

Konklusjon

Behold roen

Se før du løfter

Prioritere det som reduserer skade på det største delen av samlingen

Spørsmål

Videre spørsmål?

Ta kontakt

annika.cilke@gmail.com